

Dr. Varga Norbert

A magyar közigazgatás története

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege	kollokviummal záródó előadás
Tagozat	MKT-PN-17
Tárgyfelelős tanszék	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék
Oktatók	Dr. Varga Norbert docens
Elérhetőség	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 43. szoba Tel/Fax: (62) 544-385 E-mail: vargan@juris.u-szeged.hu
Tantárgyi kreditpontok	3
Követelmények	az adott tantárgy követelményei a tantárgy coospace színterén

A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN

1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

Az olvasóleckében megtalálható feladat megoldásához szükséges idő: kb. 30 perc

4. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom, tankönyv.
5. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre.
6. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.

Államalapítás II.

A honfoglalás kori társadalmi és korai politikai szervezetet követően meg kell vizsgálni, hogy milyen események vezettek el a magyar állam megalapításához. e témakörön belül alapvetően Géza fejedelem és Szent István tevékenységét kell elemezni.

Géza fejedelem (945-997) politikája:

Géza világosan látta, hogy a magyarság megmaradásához szükséges, hogy a törzsfők hatalmát korlátozza és visszaszorítsa és központosított irányítást teremtsen. A *merseburgi* (933) és az *ausburgi* (855) csatavesztést követően az is egyértelművé vált, hogy a nyugati terjeszkedésről le kell tenni, ami egyben a lovasnomád életforma feladásával is járt.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Augsburgi_csata

Egységes vezetést és a letelepedést kellett véghezvinni. Géza hatalmának megerősítésére törekedett. El kellett ismertetni a fejedelmi hatalmat. Felismerte azt is, hogy fel kell venni a kereszténységet. A magyarok a bizánci kereszténységet már ismerték, hiszen az erdélyi gyula már bizánci keresztény volt.

Két központ volt: Bizánc és Róma, utóbbi közelsége miatt is nyugatról kért papokat, amivel egyébként az egyház és I. Ottó, német-római császár jóindulatát is elnyerte. Hatalmának megszilárdítása érdekében az erdélyi gyula lányát, Saroltot vette feleségül.

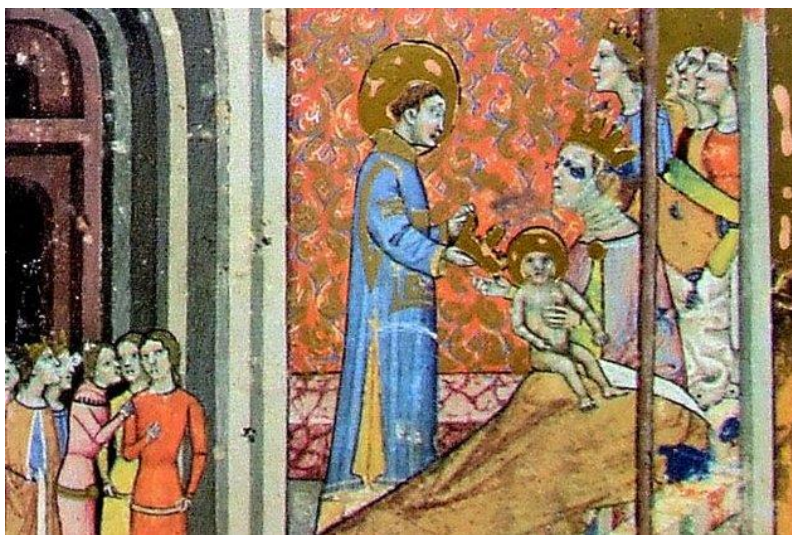
A házasságkötés révén a két törzs rokon lett, amelynek következtében a gyula nem támadta meg. Belpolitikai egységet akart létrehozni Géza. A Quedlingurgi béke (973) után már nem csak papokat, hanem fegyvereseket, lovagokat is kért. Mire Géza meghalt, már Európa szerte elfogadták hatalmát.

Szent István (975-1038) államalapító tevékenysége:

Géza még halála előtt szakított a régi öröklési renddel (*senioratus* elve) és elsőszülött fiát nevezte meg örökösének, ami a *primogenitura* elvének bevezetését jelentette. A legfontosabb az volt, hogy alkalmas és keresztény uralkodó legyen. A törzsfők ezt azonban nem fogadták el. Koppány a régi öröklési rend, a *seniorátus elve*, vagy is az *elhunyt uralkodó családjának legidősebb férfi tagja*, követelte a hatalmat és a *levirátus* elve alapján, meghalt testvére feleségét is. Arról nem is beszélve, hogy Koppány pogány volt, ami a kereszténységgel valós szakítást is jelentette volna. István legyőzte Koppányt és négy felé vágatta, amivel megerősíteni akarta hatalmát és biztosítani, nyilvánossá tenni politikai elsőbbségét. A gyula is fellázadt ellene, mely lázadást szintén német segítséggel sikerült Istvánnak letörni, hatalmát megszilárdítani.

Géza fejedelem

Sarolt

A 997-ben vívott ütközet után István négyfelé vágatta Koppányt. A miniatúra azt a jelenetet ábrázolja, amint a bajor Vencellin ispán éppen lefejezi Koppány vezért, illusztráció a Képes krónikából.

Szent István arcképe a koronázási paláston

Az államalapítás részei:

Szent István államalapító tevékenységének legfontosabb elemei a következők voltak:

- egyházzervezet kialakítása,
- a királyi vármegyerendszer kialakítása,
- a királyi törvény alkotás és
- a koronázás.

Amikor már István megszilárdította hatalmát, akkor meg kellett tenni a következő döntő lépést, hogy egyenlők legyünk a nyugati államokkal, amelynek jelképe a koronázás volt.

István a koronát a Pápától kérte és kapta meg. A koronázás következtében lettünk egyenrangúak a nyugati hatalmakkal. A szent korona minden jogok és kötelezettségek megtestesítője, jogi személy (corporatio sola), amelyeket a király gyakorol. Ezt majd Werbőczy István fogalmazza meg a szent korona tanában. A magyar uralkodókat mindig a szent koronával kellett megkoronázni.

A római pápa küldte a koronát, a bizánci császár buzogányt és a német római császár pedig lándzsát küldhetett volna, ami utóbbi kettő hűbéri alávétést is jelentett volna. Szent István függetlenségét is hangsúlyozni szeretne azáltal, hogy a koronát a pápától kérte. A koronázási szertartás a német-római szertartás szerint történt.

Apja halálát követően fejedelem, majd 1001. január 1. (Julián naptár szerint 1000 karácsonya) után királyként kezdett hozzá István a magyar állam tényleges megszervezéséhez.

Feladat: Kérem, olvassa el az Intelmeket Imre herceghez az uralkodással kapcsolatban:

<https://mek.oszk.hu/00200/00249/00249.htm>

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/955_augusztus_10_a_kalandozo_magyarok_verese_augsburgnal/

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1000_december_25_szent_istvan_koronazasa

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Milyen lépéseket tett Géza hatalmának megszilárdítása érdekében?
2. Mit jelent a senioratus és a primogenitura elve?
3. Az államalapításnak milyen fontosabb része voltak?
4. Mi volt a koronázás alkotmányjogi jelentősége?
5. Mire figyelmeztette az uralkodás kapcsán Szent István fiát, Imre herceget az Intelmekben?

AJÁNLOTT IRODALOM

MEZEY Barna: Magyar alkotmánytörténet. Budapest, Osiris, 2003. (ötödik kiadás) 23-36. pp.

<https://www.szaktars.hu/osiris/view/mezey-barna-szerk-magyar-alkotmanytoritenet-osiris-tankonyvek-2003/?pg=0&layout=s>